

اداره کل آموزش و پرورش استان لرستان

معاونت آموزش متوسطه

اداره تکنولوژی و گروه های آموزشی

درسنامه درس پانزدهم جامعه شناسی 2 پایه یازدهم

نگارش: علیدوست عزیزاده، عضو گروه جامعه شناسی و سواد رسانه ای استان لرستان (محل خدمت شهرستان رومشگان)

افق بیداری اسلامی:

وظایف (رسالت) بیداری اسلامی:

1- دفاع از مظلومان و مستضعفان جهان 2- نوع بشر را مخاطب قرار می دهد

3- حل مشکلات معرفتی و معنوی بشریت

نخستین انقلاب:

انقلاب اسلامی ایران در جهان دوقطبی قرن بیستم از چه جهت دارای اهمیت و از چه نظر کم اهمیت بود؟ از آن نظر که یک نظام سیاسی وابسته به بلوک غرب (پهلوی) را هدف قرار داده بود، اهمیت می یافت اما چون به بلوک شرق وابسته نبود از اهمیت آن کاسته می شد.

دلیل غافل بودن دولتمردان غربی از انقلاب اسلامی ایران چه بود؟ آن ها انقلاب را با موازین فرهنگ غرب می سنجیدند حال آنکه انقلاب اسلامی ایران از متن فرهنگ اسلامی بر می خواست.

چرا برخی از دانشمندان علوم اجتماعی انقلاب اسلامی ایران را نخستین انقلاب پس از انقلاب فرانسه می دانند؟ زیرا از متن فرهنگ اسلامی برمی خواست و هیچ یک از انقلاب هایی که پس از انقلاب فرانسه رخ داده بودند، یک انقلاب جدید نبودند، بلکه همه در جهت بسط و گسترش انقلاب فرانسه بودند.

نکته: انقلاب فرانسه براساس ارزش ها و عقاید مدرن پس از رنسانس یعنی عقاید و ارزش های جهان متجدد بوجود آمد و در فرانسه دچار مشکلاتی شد اما بعدها با انقلاب های 1830 و 1848 سراسر اروپا را فرا گرفت.

* انقلاب 1917 روسیه گرچه رویکرد چپ و سوسیالیستی داشت اما به دلیل سکولار بودن، درون فرهنگ غرب قرار می گرفت.

تأثیرات انقلاب اسلامی ایران در جهان اسلام

دو رویکرد دولتمردان و روشنفکران جهان اسلام قبل از انقلاب اسلامی:

1- مسایل جهان اسلام از نوع مشکلاتی بود که در اثر عقب ماندگی تاریخی در جوامع غربی پیش آمده بود.

2- مسایل جهان اسلام از نوع مشکلاتی بود که لیبرالیسم غربی بوجود آورده بود و در مواجهه با آنها باید رویکرد مارکسیستی و سوسیالیستی داشت.

دو رویکرد به مسأله ی فلسطین:

1- **به رسمیت شناختن دولت اسرائیل:** این رویکرد در کشورهای تحت بلوک غرب گسترش یافت و با حمایت های مالی و تسلیحاتی آمریکا و کشورهای اروپایی تقویت می شد.

2- **تشکیل جبهه ی مقاومت و پایداری:** این رویکرد در کشورهای تحت بلوک شرق رواج داشت و **دو نوع هویت کسب کرد الف) مارکسیستی:** طرفداران حذف دین و معنویت

ب) ناسیونالیستی: طرفداران اسلام اما به عنوان پدیده ای عربی

نکته: پس از مرگ جمال عبدالناصر در زمان انورسادات دولت مصر در قرارداد کمپ دیوید حاکمیت دولت اسرائیل را به رسمیت شناخت. همین امر موجب تضعیف گروه های مبارز فلسطینی شد.

رویکرد انقلاب اسلامی در رابطه با مسئله ی فلسطین: 1- بازگشت اسلام 2- با اتکا به فقه سیاسی و اجتماعی شیعی، مسئله ی فلسطین را در سطح جهان مطرح کرد.

بازگشت به اسلام دو پیامد داشت:

اولا" مشروعیت قرارداد کمپ دیوید را در باور مسلمانان مخدوش کرد **ثانیا"** مقاومت در برابر صهیونیسم را از موضع اعتقاد اسلامی و با تکیه بر ایمان به خداوند و قدرت الهی آغاز کرد.

چه حرکت ها و جنبش هایی تحت تأثیر انقلاب اسلامی شکل گرفتند؟ 1- شکل گیری انتفاضه و جنبش های جدید اسلامی در فلسطین 2- جهاد اسلامی افغانستان در برابر حکومت وابسته به بلوک شرق 3- تشکیل جبهه ی نجات اسلامی در الجزایر 4- پیروزی اسلام گرایان در انتخابات 1990 الجزایر

مهمترین پیامد انقلاب اسلامی در جهان اسلام چه بود؟ جنبش ها و انقلاب های گسترده ی مردم در کشورهای عربی از سال 1389 است که به منظور سقوط قدرت های سیاسی در چهار کشور عربی منجر شده است.

بهار عربی چیست؟ دولت های غربی تلاش کردند تا این انقلاب ها را بخشی از فرآیند غربی شدن کشورهای عربی معرفی کنند و از همین رو آن را بهار عربی نامیدند.

تفاوت بیدارگران اسلامی (نخستین بیدارگران اسلامی با بیدارگران جهان امروز) چیست؟
نخستین بیدارگران برای حفظ استقلال و عزت جهان اسلام به دنبال اصلاح رفتار حاکمان جوامع اسلامی بودند اما بیداری اسلامی در جهان امروز از سطح نخبگان به مردم و فرهنگ عمومی جهان اسلام منتقل شده است.

آینده کشورهای مسلمان در وصیت نامه الهی سیاسی امام خمینی : تشکیل یک دولت اسلامی با جمهوری های آزاد و مستقل برای آینده ی کشورهای مسلمان

جغرافیای فرهنگی جهان جدید:

اهداف و رسالت انقلاب اسلامی: 1- آرمان ها، ارزش ها و رسالت خود را به حل چالش های جامعه ی ایران یا شیعیان جهان محدود نکرد 2- از عزت و اقتدار جهان اسلام پاسداری می کرد 3- دفاع از محرومان و مستضعفان جهان را وظیفه ی خود می دانست 4- فطرت الهی همه ی انسان ها را مخاطب قرار می داد، حل مشکلات معرفتی و معنوی بشر را رسالت خود می دید.

تأثیرات انقلاب اسلامی ایران که فراتر از مرزهای جهان اسلام بود ، کدامند؟ 1- بحران های معرفتی و معنوی جهان غرب فرصت بروز و ظهور یافتند 2-شاهدی گویا برای حضور تاریخ ساز فرهنگ های غیر غربی بود 3-با رویکرد دینی خود باعث از دست رفتن اعتبار، ارزش ها و آرمان های بعد از رنسانس و شکل گیری نظریه های افول سکولاریسم شد 4-راه نوینی را فراروی کشورهای جهان سوم قرار داد 5- موقعیت استوار دو قطب سیاسی قرن بیستم را در هم ریخت و قطب بندی جدیدی را به جهان تحمیل کرد.

تلاش های جهان غرب برای مقابله با انقلاب اسلامی ایران: 1- طراحی و اجرای کودتای نوژه 2-هشت سال جنگ تحمیلی با عراق.

چرا جنگ رژیم بعثی عراق علیه ایران با همه ی جنگ های قرن بیستم متفاوت بود؟

در این جنگ تمام کشورهای بلوک شرق و غرب علیه ایران متحد شده بودند و دلارهای نفتی کشورهای عربی در خدمت ارتش عراق قرار داشت.

نکته: مقاومت انقلاب اسلامی ایران در دهه ی نخست پیدایش آن نشان داد که بلوک شرق تنها رقیب بلوک غرب نیست و موقعیت جهان اسلام را به عنوان یک قطب فرهنگی تثبیت کرد.

نظریه پایان تاریخ فوکویاما به چه معناست؟ فروپاشی بلوک شرق را به شکل گیری نظم نوین جهانی بر مدار یک قطب واحد (غرب) معنا می کرد. اما موقعیت انقلاب اسلامی ایران و پیامدهای جهانی اش باطل بودن این نظریه را نشان داد.

نظریه جنگ تمدن ها چگونه مطرح شد و منظور از آن چیست؟ با قبول حضور فرهنگی و تمدنی جهان اسلام، نظریه جنگ تمدن ها مطرح شد و این نظریه شکل گیری قطب بندی جدید فرهنگی، تمدنی را می پذیرفت ولی از یک سو دیگر تمدن ها را در عرض تمدن اسلامی قرار می داد و از سوی دیگر رویکرد خصمانه جهان غرب را به جنبش های اسلامی توجیه می نمود. و هراسی را که نسبت به بلوک شرق وجود داشت، متوجه جهان اسلام می کرد.

جهان غرب برای مقابله با حرکت ها و جنبش هایی که در جهان اسلام شکل می گرفت چه اقداماتی انجام داد؟

- 1- مقابله ی نظامی و سیاسی از طریق حضور مستقیم
- 2- محاصره و تحریم اقتصادی از طریق سازمان های بین المللی
- 3- تبلیغ معنویت های کاذب و سکولار در کشورهای غربی برای پر کردن خلأ معنوی فرهنگ غرب
- 4- ارائه تصویری خشن و غیر عقلانی از فرهنگ اسلامی از طریق سازماندهی و شکل دهی جریان تروریستی وهابی
- 5- ارائه تفسیرهای سکولاری از اسلام و حمایت از اسلام آمریکایی در مقابل انقلاب اسلامی
- 6- جنگ رسانه ای همه جانبه در برابر حرکت فرهنگی جهان اسلام
- 7- ایجاد اختلافات فرقه ای و مذهبی برای تضعیف جهان اسلام